

Довбуш В.І., доц., Домашенко Д.Р., студентка

Київський національний університет технологій та дизайну

**ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ – ВАЖЛИВИЙ, НЕОБХІДНИЙ ТА ТРУДОМІСТКИЙ КРОК
У АНТИКРИЗОВОМУ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ СКЛАДНИХ
УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

***Анотація.** У статті розкривається поняття «диджиталізація», показується її прояв у сферах бізнесу, аналізується місце цифрової трансформації в житті людини та її вплив на усі процеси бізнесу в умовах пандемії Covid-19, розкриті основні переваги для підприємців, які мають на меті під час пандемії Covid-19 ввести успішний онлайн-бізнес, примножувати свої доходи, не втрачаючи прихильність свого споживача, висвітлено рівень диджиталізації в Україні та світі.*

***Ключові слова:** диджиталізація; цифрова трансформація; бізнес; управлінські рішення; суспільство; карантин.*

Dovbush V.I., Domashenko D.R.

Kyiv National University of Technology and Design

**DIGITALIZATION IS A NECESSARY, ESSENTIAL AND JOBFUL STEP
IN THE ANTI-CRISIS BUSINESS DEVELOPMENT IN THE MODERN
DIFFICULT CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC**

***Abstract.** The article reveals the concept of "digitalization", shows its manifestation in business areas, analyzes the place of digital transformation in human life and its impact on all business processes during the Covid-19 pandemic, reveals the main benefits for entrepreneurs targeting during the Covid-19 pandemic to introduce a successful online business, increase their income without losing their consumers, highlighted the level of digitalization in Ukraine.*

***Keywords:** digitalization; digital transformation; business; management decisions; society; quarantine.*

Вступ. У сучасному світі зробити замовлення через сервіс доставки чи в інтернет – магазині – звичайна річ. Звичайна для споживача, проте для виробника така цифрова трансформація в суспільстві й економіці – нагальне питання сьогодення та важливий крок в економічній діяльності держави, поштовх у розвитку бізнесу та просуванні інноваційних процесів, конкурентна перевага в будь-якому стратегічному плануванні.

Саме завдяки тому, що ми – люди ХХІ століття – маємо такий формат життя, у який диджиталізація дуже навіть природно вписалася, сучасний бізнес адаптувався і сьогодні йде пліч о пліч з поняттям онлайн.

Остаточно вкоренила та об'єднала їх глобальна ситуація із пандемію на рівні усієї планети. Як наслідок це стало миттєвим поштовхом для швидкого реагування, мобілізації та спрямування робочих дієвих сил та інструментів для переходу на нову форму ведення роботи. Цифрові платформи, маркетплейси, автоматизація та роботизація процесів, ведення та управління бізнесом без прив'язки до місця і навіть поза часом – усе це в першу чергу про те, щоб зв'язок «споживач-виробник», який довго встановлювався під час розвитку торгівельних відносин не зник. Пандемію можна вважати двигуном диджиталізації – цифрової трансформації, яка є антикризовою формою розвитку бізнесу в поставлених умовах.

Більшість світових і національних компаній у середньо- та довгостроковій перспективі свого розвитку враховують ці цифрові зміни. А цифровізація в бізнесі впливає на структурні перетворення в економіці.

Постановка завдання. Карантинні обмеження бізнесової діяльності, що спричинені світовою пандемією COVID-19 змушують вітчизняні підприємства, які

практично зупинили свою господарську діяльність, шукати нові шляхи свого виживання. Ось тому, для активізації бізнес-процесів використовується мережа Інтернет.

Результати досліджень. Процес диджиталізації характеризується трансформацією, впровадженням цифрових технологій із метою оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, поліпшення комунікаційних зв'язків зі споживачами й підвищення ефективності господарської діяльності. «Стратегія розвитку індустрії 4.0», розроблена Асоціацією промисловців і підприємців України, пояснює цифрову трансформацію як суспільні або технологічні зміни, які пов'язані із проникненням цифрової технології в усі аспекти взаємодії з людиною. Суть цих трансформацій полягає в пошуку нових підходів управлінських концепцій для вирішення класичних бізнес-завдань.

Диджиталізація процесів, цифрова трансформація, цифрова освіта, диджитал-маркетинг – слово «диджитал» уже декілька років у всіх на вустах. Нинішня криза з її ефектом бомби, що вибухнула, довела, що не лише майбутнє бізнесу залежить від переходу на цифрові технології, а й теперішнє поставлене на карту, якщо ми не діятимемо швидко.

Диджиталізація бізнесу – рушійна сила, що сприяє його просуванню.

Її основні переваги:

- економія часу та підвищення продуктивності – автоматизація виробництва й інших внутрішніх процесів компанії;
- оптимізація та поліпшення комунікацій – як внутрішніх, так і зовнішніх;
- можливості крос-продажів/upsell-продажів – вихід на новий рівень обслуговування клієнтів і заохочення їх до придбання більшої кількості продуктів;
- конкурентні можливості за рахунок поліпшення клієнтського досвіду та загальної оптимізації робочого процесу.

В Україні процеси створення цифрової економіки не набули ще повноцінного рівня, в порівнянні із розвинутими зарубіжними країнами, однак, на рівні компаній цих країн також існують вагомні проблеми щодо здійснення цифрової трансформації.

На сьогодні існують два сценарії розвитку цифрової економіки України залежно від оцінки критичності та необхідності здійснення швидких та глибоких змін у традиційному економічному укладі: інерційний (еволюційний) та цільовий (форсований).

У разі реалізації інерційного сценарію українська економіка залишиться неефективною, триватиме трудова міграція та «відтік мізків», українська продукція програє конкуренцію на зовнішніх ринках. Україна залишиться на задвірках цивілізації.

Цільовий (форсований) сценарій передбачає перехід української економіки до цифрової за 3–5 років. За його реалізації Україна до 2030 р. стане європейським лідером у галузі інновацій та нових технологій, перетвориться на інтелектуальний хаб, де буде створено найпривабливіші в регіоні умови для розвитку потенціалу людей.

За результатами глобального дослідження Riverbed Digital Performance, проведеного американською компанією Riverbed Technology в дев'яти країнах світу – США, Великобританії, Бразилії, Німеччині, Австралії, Франції, Китаї, Сінгапурі, Індії (об'єкти дослідження – 1000 компаній у сфері ритейла, транспорту, промисловості, охорони здоров'я, фінансів із річним доходом більш, ніж 500 млн дол.) – 95% учасників дослідження заявили про неготовність на цей час до впровадження цифрової стратегії у своїх компаніях.

Перехід до цифрової економіки суттєвим чином змінює ринок праці. Активний розвиток і поширення інформаційних технологій в суспільстві призвели до формування нової соціально-трудової структури, яка характеризується інноваційними формами

зайнятості. Виникнення нових форм трудової діяльності, відмінних від існуючих в індустріальну епоху, ставить питання про їх функціонування, проблематизацію і деформованість. Наразі відбувається трансформація соціальної структури; стрімкий технологічний прогрес формує нові вимоги до всіх гравців ринку праці; змінюються практики найму працівників; підвищується гнучкість і мобільність; підвищується рівень вимог до освіти. У всіх країнах світу спостерігається тенденція до прискореного зростання чисельності груп із проміжним статусом, які за своїм станом перебувають на межі між зайнятістю, безробіттям та економічною неактивністю.

Для ринку в свою чергу це також своєрідне «сито», оскільки саме в цей момент сталося відсіювання, на ринку залишилися лише прогресивні компанії, які є гнучкими та рухливими, а паралельно з ними, без переходу на нову форму ведення бізнесу, а з 0, почали розвиватися нові підприємства.

Для бізнесу поняття «онлайн» – без заперечень прорив. Це можливість у прискореному режимі вийти на іноземні та світовий ринок, оскільки робоча сила стає цифровою, що дає змогу задіювати її в будь-якому місці. Онлайн бізнес – це безперервна робота в умовах обмежень.

Проте, одночасно з цим є і друга сторона медалі: «онлайн» для споживача та для виробника – все ж залишаються певній мірі різними речами. Зокрема, від моменту здійснення замовлення в інтернеті та фактичним його отриманням, для споживача проходить лише певний час, а товар протягом нього проходить крізь певну кількість виробничих процесів, оскільки процес виробництва в бізнесі перевести в безконтактний онлайн формат неможливо. Чого не скажеш про сферу послуг - тепер, щоб замовити квитки, закінчити школу, відвідати кіно необов'язково виходити за межі власного будинку. Робота також набула нового формату - віддалена, немає прив'язки до місця та міста та навіть країни. Велика кількість працівників, які раніше працювали з офісів, тепер працюють з дому, і багато виробників були змушені тимчасово зупинити виробництво з огляду на карантинні обмеження. Сюди можна віднести також віддалену роботу і віртуальний офіс; електронну комерцію та диджиталізацію продажів («електронна бакалія»); безконтактну доставку; диджитал-маркетинг; юриспруденцію, диджиталізацію страхування та банківського сектору тощо.

З одного боку, цифровізація є безумовним драйвером розвитку сучасного суспільства, усіх його складових. Цифровізація дає багато переваг для ринку праці і зростання економіки.

При цьому зміни, що відбуваються, – це завжди певний «стрес», але водночас і створення додаткових можливостей. Тому і вплив цифровізації, і ставлення до неї є неоднозначними, як і під час появи будь-якої нової комплексної технологічної хвилі: з одного боку, спостерігається розвиток економіки на новому рівні взаємодії всіх її елементів, з іншого – руйнується стара система виробництва і розподілу благ.

Також диджиталізація створює і значну кількість ризиків. Так, економічна незбалансованість в умовах військових дій, вірусної пандемії, інших глобальних викликів дещо гальмує фінансові можливості економіки країни та, зокрема, підприємницьких структур. Адже, управління компанії під час планування бюджету має враховувати додаткові витрати на цифрову індустріалізацію.

Лірі Андерссон, засновник консалтингової компанії This Fluid World, та Лудо Ван дер Хейден, професор INSEAD, у матеріалах, підготовлених на основі проведених досліджень «Керування процесом диджиталізації: рекомендації для рад директорів та топ-менеджменту» пропонують поради для керівників підприємств, які прийняли рішення і планують здійснити цифрові ініціативи. Їх сутність у наступному: диджиталізація вимагає неупередженого розуміння зовнішнього середовища, може

вимагати переформулювання місії фірми, її сенс і вплив на фірму повинні бути чітко визначеними. Необхідним є розуміння можливостей диджиталізації всім персоналом та підтримка її корпоративною культурою фірми, забезпечення більшого рівня співпраці та більшої суспільної взаємодії. Бізнес-стратегія за умов диджиталізації повинна стати безперервним процесом, основою прийняття рішень все в більшій мірі.

Проаналізувавши усі чинники зупинення економічних процесів та послаблення попиту на внутрішньому ринку в умовах карантинних обмежень можна визначити наступні пріоритети підтримки та розвитку господарської діяльності підприємств, що представлено на рис. 1.

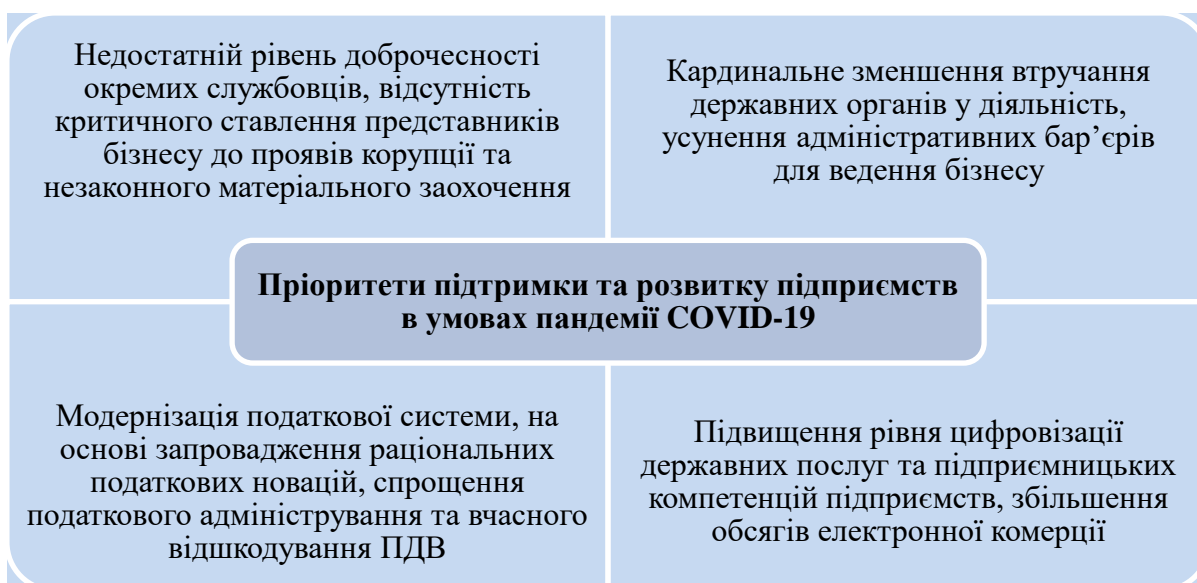

Рис. 1. Пріоритети підтримки та розвитку підприємств в умовах пандемії COVID-19

Диджиталізація вимагає від фірм вивчати «незвідані території» та передбачає безперервне управління змінами. Є очевидним, що розвиток диджиталізації українського бізнесу повинен ґрунтуватись на активній державній політиці, насамперед, за рахунок застосування вагомих стимулів щодо процесів диджиталізації, включаючи забезпечення сприятливого податкового клімату для залучення інвестицій в ІТ сектор, створення відповідних національних цифрових інфраструктур з урахуванням досвіду інших країн. Важливою є гармонізація українських цифрових ринків з країнами Східного партнерства для реалізації запропонованих ЄС цілей у Спільному робочому документі «Східне партнерство – 20 очікуваних результатів до 2020 року».

Висновки. COVID-19 – момент, що розділив диджиталізацію суспільства на «до» та «після». Зараз компанії змушені переходити на технології, які вони не планували впроваджувати до певного часу, і переглядати свої стратегічні пріоритети. «Ставай digital або помри» – реальність, до якої нас підвела епідемія COVID-19. Основні проблеми, з якими ми зіткнулися, можуть бути вирішені шляхом цифрової трансформації.

Поняття онлайн для бізнесу – це все ж залишається про форму збуту, менеджмент, управління, організацію PR, рекламу, зв'язки з громадкістю.

Цифрова економіка, як головна прикмета сучасності, зачіпає всі сфери життя суспільства. Як тренд розвитку світової економіки і суспільства цифровізація по-різному впливає на різні сфери. А від ступеня впливу цифровізації на національне економічне та соціальне життя залежить місце кожної країни у світовому співтоваристві.

Список використаної літератури

1. Liri Andersson, this fluid world and Ludo Van der Heyden, INSEAD. Directing Digitalisation Guidelines for Boards and Executives. URL: <http://www.thisfluidworld.com/wpcontent/uploads/2017/02/Corporate-governance-February-2017.pdf>.
2. Riverbed Technology: 95% компаний не готовы к цифровой трансформации. URL: <https://www.pcweek.ua/>.
3. Безпаленко О. В. Цифровізація підприємницької діяльності. *Збірник матеріалів круглого столу Діджиталізація бізнесу: сьогодні та майбутнє*. 2021. С. 11. URL: <http://kumr.edu.ua/wp-content/uploads/2021/03/DIDZHITALIZATSIYA-BIZNESU-SOGODENNYA-TA-MAJBUTNYE.pdf>.
4. Гейко Т. Ю. Пріоритети розвитку підприємництва в Україні в умовах пандемії COVID-19 та в посткарантинний період. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. № 2 (73). С. 62–71.
5. Олешкевич С. І., Гук О. В. Роль діджиталізації у розвитку бізнесу та її вплив на організаційну структуру підприємств. *Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством"*. 2020. № 5. С. 86–97. URL: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/204743/204657>.
6. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyuekonomikoju.html>.
7. Україна в координатах Східного партнерства. *Українська національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного Партнерства*. URL: http://eap-csf.org.ua/wpcontent/uploads/2017/10/Report_Ukrainian.pdf.
8. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf.